

שהררי קנדה נוססה למלחמה כבר ב-1939) כי אם יעשה חיל, לא יפסיקו לו את השכלתו.

אך גדולה מכל אלה: מאז 1939 כונו והוכשרו חייליה, מלחיה וטייסייה של קנדה, ע"י כל אורתה של פעולת-ההשכלה בצבא, שמילאה בו תפקיד רב, לקראת עתיד של חידוש הכשרתם העצמית. ע"י כך נמנעה במידה רבה "מחלת-השעממת", המסוכנת בשנות השקט בפעולות הצבא (1940-43). כבר ב-1940, עם משלוח-הצבא הראשון אל מעבר לים, נפתחו כל מיני קורסים מטעם "שירותי ההשכלה של הלגיון הקנדאי" (ארגון החיילים המשוחררים שבקנדה). לאחר-זמן הגיעו הדברים לידי כך, שאלפי גברים ונשים היו קונים לימודים אוניברסיטאיים בקרבת אזור החזית, "בתקעם ספרי-לימוד בכיסי מדי-הקרוב שלהם ובכתבם חיבורי-מבחן בשעות הפנאי שמחוץ לקו-החזית". והרי כמה מיספרים: יותר מ-2.000.000 ספרי-לימוד ממש חולקו לצבא, וכן יותר מ-500.000 ספרים העוסקים בבעיות שלאחר-המלחמה, ויותר מ-100.000 ספר, שהוגדרו כנכנסים לתחום ה"קריאה המכוונת". וליד הזרם ההולך למכללות ישנו עוד זרם — לבתי-ספר מקצועיים, למן מלאכת-המחשבת ועד מכונאות.

„מלחמת השיכון“

חזיון כללי הוא: חיילים משוחררים, החוזרים מן החזית, נכנסים ל"חזית" חדשה, הלא היא — "חזית השיכון". כך הוא באמריקה היושבת בשלווה, וכך הוא באנגליה שהופצצה. הועד המיוחד "לשיכון המשוחררים", שנתארגן בניו-יורק רבתי בנושיאותו של הלויט-קומנדר * פרנקלין דלנו רוזבלט הבן (מצעירי בניו של נשיא ארה"ב המנוח), שוקד על הצגת תביעות "קורת-הגג" לותיקי הצבא האמריקאיים — רובם אנשים צעירים הרוצים בבית משלהם כדי לבנות את משפחתם. ודאי גם מושגיהם על קורת-הגג הם "אמריקאיים", כדברי פ. ד. רוזוולט-הבן במאמרו: „רוב החיילים חלמו על מקום נקי קטן משלהם, כולו-אמריקאי עם שרברוב סניטרי נאה, חימום מרכזי בשפע, אמבטיה ומים חמים בלא-הגבלה". ואילן המשכנות, שאפשר להציע להם כיום, הנם מן הנתעבים בניו-יורק מסוג „השיכון הירוד“, והאמת היא שלעתים נופלים הם מן הממוצע שבעיר ארצישראלית. ולפי החשבון לקיץ 1946 יהיו יותר מ-100.000 ותיקי-צבא, על משפחותיהם, חסרי שיכון בניו-יורק העיר בלבד. אכן, אין לחשוב כי מצוקת הדירות לחיילים המשוחררים שבאה"ב תחמיר — או תאריך ימים — ממש כבשאר הארצות.

בלי להאריך את הדיבור על מצב הבנינים שבאנגליה, על אחוז המגויסים והמטולטלים הגבוה שהיה בה, ועל מאות אלפי בתיה ההרוסים והנפגעים, דינו אם נציין מקרה אחד, שהיה בודאי בחינת „יוצא-מן-הכלל“, ועם זאת יש בו כדי ללמד על המצב בכללותו. מעשה בפקיד מפקידי השלטון המקומי, באיפסוויץ, אשר במזרח-אנגליה, הממונה, בין השאר, גם על המצאת דירות לחיילים החוזרים; והוא איבד עצמו מדעת (היה כבן 38) למראה צערם (היו מהם שכנו) באין להם בית, לבנות בו את משפחתם, לאחר שזה היה כל חלומם במשך שנות המלחמה. בכלל, מושג ה"בית" אצל האנגלי מן השכבות העממיות כרוך (שלא כאצל רבים מבני עמי יבשת אירופה) בבית ממש, קטן — אך בפני עצמו. ולפני זמן-מה קיפחה אשה, צעירה למדי, בעיר הנמל הול שביורקשיר, את חייה, כאשר בבוא בעלה, אשר בילה שנים בזירת המזרח הרחוק, נודע לה כי המספר הסידורי של בקשתה לבית, שהגישה למוסדות העירייה, הוא למעלה מאלפיים. כנראה, שלאחר הכל סדנא דארעא חד הוא לגבי קושי הגורל לחוזרים מן החזית.

(1) דרגת-קצין בצי השוה לזו של מיור בצבא — הערך כ.ת.